

Skupiny se sektářskými rysy a psychická manipulace

Jitka Skopalová

Motto

"Nesouhlasím ani s jedním slovem, které jste řekl, ale jsem připraven zemřít za Vaše právo ho vyslovit." (Voltaire)

"Člověk byl stvořen jako svobodná bytost s právem rozhodnout se pro jakékoliv řešení, názor či postoj. Sám však také nese odpovědnost za důsledky svých rozhodnutí." (Maurice Verfillie)

Nesprávné a zjednodušené představy
o čemkoliv jsou vždy velmi
nebezpečné.

Neplatí to jen pro názory těch
druhých, ale také o našich
představách, které máme o sektách.

Co si představujeme pod pojmem sekta?

Komplexní pohled nám umožní pouze
interdisciplinární přístup.

Problematika skupin se sektářskými rysy

zabíhá do řady nejen společensko-vědních
oborů

- především do sociologie,
- psychologie i psychiatrie,
- teologie, religionistiky,
- ekonomie, pedagogiky aj.

Terminologie

Sekta – z *lat. secare* – *oddělit, odštěpit, či sequi* – *následovat*- náboženská nebo paranáboženská skupina, která je charakterizována určitým způsobem fungování:

- výroky vůdců považovány předem za naprosto pravdivé a za absolutně zavazující svědomí.

Nutno rozlišovat mezi „novými náboženskými proudy či hnutími“ a nebezpečnými sektami, které mají negativní vliv na psychiku jednotlivce i společnost.

Terminologie

Psychická manipulace – zneužití převahy (informací, intelektu, výřečnosti, momentální situace, různých psychotechnik, apod.) **k ovlivnění rozhodování a jednání druhého ve vlastní prospěch, či prospěch určité skupiny** (náboženské, politické, komerční,...).

Suggestibilita – vlastnost lidské psychiky reagovat na vnější podněty a přejímat je bez nutnosti kritického hodnocení.

Její intenzita je individuální, je ovlivnitelná vnějšími faktory.

Jsou sekty problémem?

Se kterým výrokiem souhlasíte?

- ***Existence a fungování sekt jsou pro společnost problémem a mělo by se v této oblasti preventivně i restriktivně působit.***
- ***Máme svobodu náboženského vyznání a každý si může věřit, čemu chce – je to zaručeno Základní listinou práv a svobod.***

Oba výroky jsou pravdivé.

Je nezbytné respektovat svobodu náboženského přesvědčení, možnost volby jakékoliv víry, ať je sebebizarnější.

X

**Aby se člověk mohl rozhodnout pro svou víru svobodně, musí mít možnost seznámit se před svým rozhodnutím se všemi dostupnými informacemi o dané skupině –
jedině tak může být ono rozhodnutí skutečně svobodné.**

**Zásadní prvek psychické manipulace-
rozhodování na základě neúplných informací.**

Pro sekty je charakteristické právě to,
že **zamlčují** svým potenciálním
členům **fakta**, která jsou pro toto
rozhodnutí podstatná.

(Řeknou tedy A, ne však už B.)

U skupin se sektářskými rysy se setkáváme:

- s nabídkou, která rezonuje s lidskou neschopností žít s výzvou stálého hledání odpovědí na otázky života.
- Pro mnohé jedince je přijatelnější primitivní, nepravdivá odpověď na jeho otázku, než život s otevřeným prostorem, který další otázky předkládá. Konkrétní odpověď přináší do života jistotu. Jistota neúplné odpovědi je tak pro člověka lákavější, než pravda.

- V ČR je registrováno asi 150 náboženských skupin.
- Celkem 36 z nich je registrováno na MK ČR jako církve a náboženské společnosti.
- Jiné na MVČR jako občanská sdružení.
- Ostatní pak fungují jako společenství bez právní subjektivity. Patří mezi ně jak skupiny etablované na našem území tak skupiny, jejichž způsob fungování a praktiky mohou působit v českém prostředí nezvykle až bizarně a také skupiny, kterým odborníci přisuzují prvky, potenciálně nebezpečné pro jednotlivce i společnost.

Příčiny vstupu do sekt:

I. Zneužití PŘIROZENÝCH POTŘEB člověka:

- **někam patřit (společenství, parta, kolektiv)** – přátelství, dokonalé vztahy,
- **být přijímán jako osobnost (prosadit se)** – lichocení, obdiv (love bombing) ,
- **ulehčit v odpovědnosti za své rozhodování** – jasné vedení, šablony chování.
- **altruismu (pomoci druhým)** – službu, podíl na záchraně světa,
- **založit kvalitní rodinu** – zaručené recepty na dokonalou rodinu ,
- **poznávat, vědět víc, vzdělávat se** – studium, kurzy, meditace, vyšší vědomí ,

- **touha po moci** – možnost růstu v hierarchii sekty ,
- **zdravého života (životospráva, ekologie, drogy, AIDS)** – zásady života v souladu s přírodou,
- **ovlivnit osud ve svůj vlastní prospěch** – metody, techniky, principy jeho ovládnutí,
- **orientace v nepoznaném, magickém, mystickém, záhady** – možnost prožít, porozumět a ovládat je,
- **zasloužit si své spasení** – úkoly, úkony (plněním - zdánlivá jistota)
- **nalézt smysl života (mít pro co žít)** – konkrétní a konečné naplnění této potřeby
- **zbavit se stereotypu, nespokojenost s konzumem** – zvláštní, alternativní životní styl.

II. Zneužití MOMENTÁLNÍ situace člověka

Akutní – osobní, rodinné či společenské tragédie, nemoci, živelné pohromy, smrt blízkého člověka, rozvod, změny zaměstnání, bydliště, školy – koleje (odloučení ze známého prostředí, potřeba navázat nové vztahy aj.).

Chronické – komplexy, osamocení, dlouhodobá nemoc, únava a vyčerpání, stres, znechucení z jiných oblastí života (nevydařené manželství, zaměstnání, rozčarování z nedostatků své církve, ...), dysfunkční rodina – touha po péči (společenství sekty jako náhradní rodina).

Vývoj závislosti na sektě:

- **Přesvědčování**- informace se zprostředkují tak, aby odpovídaly aktuálním potřebám osoby.
- **Rétorika a komunikace** verbíře-řeč verbíře je mystifikací, jejímž cílem je obrácení posluchače nikoli komunikace s ním, překrucování skutečností. Smyslem je zaujmout posluchače .
- **Nadvláda víry**-souhlas s výrokem, který je považován za pravdivý. Každý člen musí bezvýhradně přijmout všechny výroky, nepochybuje se o nich.

- **Identifikace a napodobování-zřeknutí** se své vlastní svobodné vůle, identita jedince je nahrazena myšlením sekty.
- **Sebepřesvědčování a potlačování konfliktů**-v případě, že jedinec nesouhlasí s předkládanými informacemi-je mu nechán prostor, aby se sám přesvědčil o jejich opodstatněnosti.
- **Propaganda**-kontrola a výběr předkládaných informací, stereotypy, systematické lhaní, totalitní myšlení, označování nepřátel aj.

- **Asimilace**-destrukce přirozených lidských hranic, člověk se stává součástí skupiny, zbavuje se kontaktů s okolím.
- **Uchvácení**-mechanismus zacílený na odtržení člověka od jeho přirozeného prostředí, bombardování láskou.
- **Konverze**-nový člen musí poskytnout skupině důkaz totální oddanosti (práce verbíře).

- **Indoktrinace**-odstranit zbytky kritického myšlení, posiluje jeho závislost na skupině, *vertikální*-na představených; *horizontální*- na ekonomických, sociálních a morálních vazbách.
- **Akce**-člověk přestává být typickým nováčkem a podílí se aktivně na zvětšování skupiny cestou náboru nových členů,legalizuje své členství vůči vnějšímu světu.

Složky psychické manipulace:

- 1. Řízené chování**-znamená kontrolu místa, kde člověk žije, šatů, jež nosí, jídla, které konzumuje, práce a jiných činností, jež vykonává. U zhoubných kultů je pravidlem tuhý režim a za každou denní hodinu musí být člen připraven podat vysvětlení, co dělal. Udržuje se obecný požadavek, aby každý jednal tak, jak by jednala skupina.

- 2. Řízené myšlení**-indoktrinace členů, vštípit nauku sekty, osvojit si nový způsob vyjadřování a metody zabraňující svobodnému myšlení.
- 3. Řízené emoce**-vina a strach-prostředek manipulace; jedinec je naprogramován tak, že obviňuje jen sebe a s vděčností přijímá upozornění na vlastní „nedostatky“. Ve skupině není dovoleno dávat najevo negativní emoce.

4. Řízené informace-sekty znemožňují přístup ke kritickým poznatkům, postrádají řádně fungující mechanismy k jejich zpracování.

Řízené chování, myšlení, řízené emoce a informace i jakýkoli jiný způsob kontroly hluboce ovlivňuje lidskou mysl.

Důležité odkazy:

- www.sekty.cz
- www.dingir.cz
- <http://psychologie.cz/o-sektach-aneb-kdo-hle-da-najde-leccos/>
- <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/>